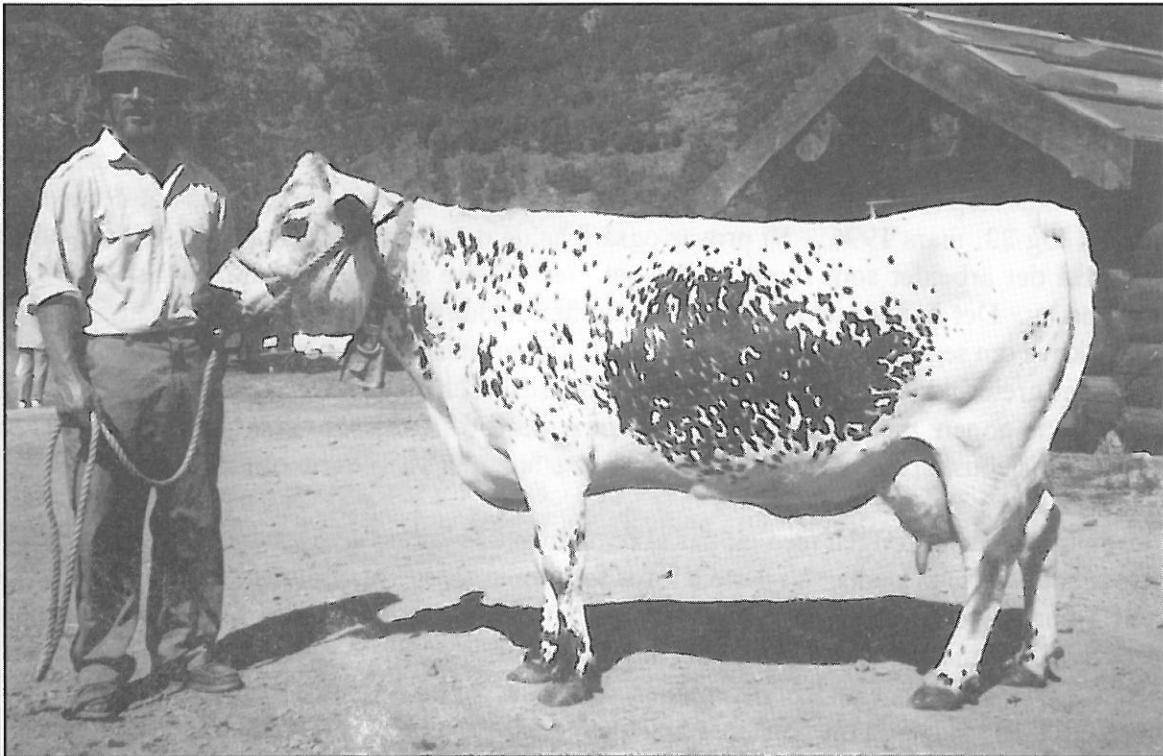

STN-BLADET

INFORMASJONSBALD FOR
AVSLAGET FOR SIDET TRØNDERFE OG NORDLANDSFEE
NR 2. 1995 ÅRGANG 6

Kua Rose etter 9047 Jonasgården vart beste ku ved mønstring av gamle storferasar under Øko-Veka i Hemsedal sommaren 1994. Rose fekk 8,5 p for kropp og bein og 4,0 p for jur. Roses eigar er Frank Syversrud frå Nes i Hallingdal.

I STN-Bladet denne gongen:

Årsmeldinger

Ny livdyrformidlar

Nedskjæring av STN-okse

Nytt frå styret

STN

Avslaget for sidet trønderfe og nordlandsfe

ISSN: 0804 - 1113

Hei !

STN-Bladet nr 2 -1995 vart fullt av ein masse forskjellige små og større saker viste det seg. Årets årsmøte, som vart halde i Valdres, er unnagjort og vi har med eit lite referat frå det, saman med årsmelding og rekneskap for 1994. Om neste Årsmøte veit vi foreløpig ikkje anna enn at det blir halde i Mosjøen 22. Og 23. mars 1996. Vi prøvar også å halde det vi har lova, nemleg å ta med litt meir informasjon frå det arbeidet som styret i avslaget gjer. Dette skal vi gjere til ein fast post i kvart nummer frå no av. Det hadde vore veldig moro om fleir hadde gjort som Marit Bergmann har gjort i dette bladet, skrive om seg sjølv og det ein driv med ! Det er mange som har "Siåtdyr" rundt omkring, og STN-Bladet greier ikkje å dekkje så mange med gardsbesøk. Det vart dessverre ikkje noko eige gardsbesøk denne gongen, men vi har med ein gammal artikkel frå 1955 som omhandlar ein av dei mest berømte Nordlandsfebuskapane gjennom tidene. I neste nummer vil vi derimot ha eit, eller kanskje to, nye gardsbesøk å by på.

Elles så har vi denne gongen med eit par saker som skulle kunne vere med å aktivisere alle STN-interesserte rundt omkring i landet. Vi har ein "stor fotokonkurans" og vi har starta innsamling av det vi kan greie å finne av eldre STN-materiale. Vi håpar at så mange som mogleg tek bilde av sine eigne eller andres dyr i sommar, og at de sender dei inn til konkurransen.

Avslaget har også fått ny livdyrformidlar, og det er viktig å få med seg. Hugs at det er stor etterspurnad etter dyr, så har du meir enn du treng til eige påsett, blir livdyrformidlaren glad for å få vita om det!

Redaksjonskomiteen ønskar alle ein riktig god sommar !

Odd, Christian og Atle

Redaksjonskomité:

Atle Meås, Rønningen, 6630 TINGVOLL

Telefon: 71 53 15 48

Odd Rossing, 7633 FROSTA

Telefon/ Telefax: 74 80 78 35

Christian Saxlund, Imsroa, 2480 KOPPANG

Telefon: 62 46 32 22

Abonnement: Kr 100,- pr år Odd Rossing, 7633 Frostad Postgirokonto: 0824 0157803

ÅRSMELDING 1994

Årsmøtet ble holdt på Vik-Bessaker Grendehus, Bessaker, 18. Mars 1994.

Medlemmer av styre og nemnder:

Styret:

Formann: Gerd Inger Flå, Ulsberg. Nestformann: Leif Gjessing, Drevsjø.

Øvrige styremedlemmer: Grethe Hopstad, Brandsfjord. Grete Løvaas, Skåbu.

Og Amund Wormstrand, Brandval.

Varamenn til styret:

1. Kjell Wickstrøm, Oppdal. 2. Anne Vik, Aure. 3. Rolf Petter Tørres, Røros.

Valgnemnd:

Formann: Jostein Brenden, Skåbu. Tove Trefjord Høglo, Namdalseid.

Og Kristina Jensen, Tolga.

Revisorer: Karl Arne Brustad, Galterud og Arne Saxerud, Arneberg.

Sekretær: Amund Wormstrand, Brandval

Livdyrformidler: Arvid Johansen, Lillehammer.

Bladnemnd: Atle Meås, Tingvoll. Liv Torill Eide, Kvikne og Odd Rossing, Frosta.

Følgende står på Valg:

1. Formann Gerd Inger Flå, nestformann Leif Gjessing, og styremedl. Amund Wormstrand.
2. Varamenn til styret.
3. Revisorer.
4. Valgnemnd.

Styret har i 1994 avholdt 4 styremøter og 1 telefonmøte. Det er behandlet 32 protokollførte saker.

Styret har vurdert og fastsatt hvilke okser som skal brukes i sesongen 94 / 95. Det er innkjøpt 9 oksekalver som er innsatt på NRF's testingsstasjon på Øyer.

Styret har ansatt ny livdyrformidler, Arvid Johansen, Lillehammer. Lovendringene ble vedtatt på årsmøtet.

I forbindelse med Røros bys 350 - årsjubileum har laget deltatt ved avholdelsen av 100 - års jubileumsutstillingen fotr Rørosfe. Styret har nedsatt en komité med Atle Meås som formann, for å utarbeide en rasestandard og et avlsmål.

Formann og sekretær har deltatt på møte i Landslaget for Storfeavl 1. nov. Samme dag ble det også avholdt møte med representanter for NLH og NLM for evt. opprettelse av en STN - besetning ved NLH. Antall 1.gangsinseminasjoner med STN-sæd økte med ca 50 % til 3000.

Det vises til egen årsmelding for livdyrformidler og STN - Bladet.

Brandval 15. mars 1995

Amund Wormstrand
Sekretær

LIVDÝRFORMIDLING 1994

Livdyrformidling 1. jan - 30. apr. 1994

Det ble formidla 57 dyr fra 7 forskjellige gårdbrukere i Halsa, Hitra, Fåvang, Oppdal, Orkdal, Stjørdal og Tynset. Dyra ble solgt til 17 gårdbrukere i Møre og Romsdal, Hedmark, Oppland, Trøndelagsfylkene og Nord-Norge.

Eg vil tilslutt takke alle STN-interesserte for godt samarbeid gjennom alle år som livdyrformidler, og ønsker alle lykke til med STN-kua.

Oppdal 8. februar 1995

Kjell Wickstrøm.

Livdyrformidling 1. Mai - 31. Des. 1994

I året som gikk har det vært i alt 46 forespørslar etter STN - livdyr. I rapportperioden ble det omsatt i alt 3 kyr, 13 drektige kviger og 7 kukalver.

Det største problemet med å få til en god formidling av livdyr, er ofte stor avstand mellom selger og kjøper, samt problemet med BVD - status i besetningene som vil selge.

Ellers synes det som om direkte kontakt mellom de som driver med STN - dyr har blitt bedre og formidling skjer på den måten direkte mellom kjøper og selger. Det ville vært en fordel om de som vil selge dyr skaffer fram alle nødvendige data om dyret allerede ved innmelding, og at innmelding skjer i god tid før ventet kalving.

På grunn av den økte fokus på storfesjukdommer, bør det bli obligatorisk med sunnhetsattest ved all livdyrformidling.

Lillehammer 15. februar 1995

Arvid Johansen

Livdyrformidler

ÅRSMELDING STN - BLADET

STN-Bladet har no eksistert i 5 år, og det ber seg bra både økonomisk og mannskapsmessig.

Leif Gjessing gjekk ut av redaksjonskomiteen etter å ha vore økonomiansvarleg i 4 år. Inn kom i staden Odd Rossing frå Frosta. Han har teke over økonomiarbeidet, samt at han har halde og held god kontakt med STN-brukarar særleg i Trøndelag og Nord -Noreg.

Redaksjonskomiteen bestod elles i 1994 av Liv Torill Eide og Atle Meås.

STN-Blad nr 1 - 1994 vart utsendt i 1087 eksemplar til i alt 979 adressatar. Av desse var det vel 800 som hadde brukt STN-sæd. Pr 31.12.94 hadde vi etter oppteljing 282 betalande abonnentar. Dette er ein auke på 17 abonnentar frå året før.

Bladet kom ut 3 gonger i 1994. Omfanget auka frå 16 til 20 sider pr blad, og abonnementsprisen auka frå 80 til 100 kroner.

Tingvoll 18. Januar 1995

Atle Meås

RESULTATREGNSKAP

UTGIFTER

Kjøp av 8 Oksekalver kr 60 350,-
 Lønninger kr 34 000,-
 Arbeidsgiveravgift kr 4 860,-
 Telefon, porto og annonser kr 6 461,65
 Møter og reiser kr 14 533,-
 Trykking av STN-Bladet kr 7 200,-
 Utsending av STN-Bladet kr 3 530,35
 Reklameprodukter, STN kr 32 070,-
 Div. omkostninger kr 3 561,17

-----
 kr 166 566,17

Overskudd kr 153 453,36

-----
 kr 320 019,53

INNTEKTER

Slakt av okser kr 65 745,58
 Oppgjør NRF kr 198 802,40
 Salg av sæd til
 "Redda Fjällkon" kr 18 000,-
 Salg av div. matreiale kr 5 340,-
 Medlemskontingent kr 450,-
 Innbet årsmøtedelt. kr 5300,-
 Renter 1994:
 Postgiro kr 4,39
 Bøndernes Salgslag kr 14 265,43
 Rørosbanken kr 12 111,73

-----
 kr 320 019,53

=====

STATUS PR 31.12. 1994

AKTIVA

Rørosbanken kr 44 135,47
 Rørosbanken kr 260 494,78
 Bøndernes Salgslag kr 294 808,66
 Postgiro kr 409,55
 Kongsvinger kommune kr 5 450,-
 Tilgode Mva kr 8 949,66

-----
 kr 614 248,12

PASSIVA

Gjeld kasserer kr 306,90
 Gjeld STN-Bladet kr 2 276,-
 Nettoformue 1/1 94 kr 458 211,86
 +
 årets overskudd kr 153 453,36 kr 611 665,22
 -----
 kr 614 248,12

ÅRSMØTET 1995

Oppsluttinga om avslaget sine årsmøte har auka jamnt og trutt dei siste åra. I år vart det sett foreløpig rekord, da i alt 68 personar var samla til årsmøte på Ølken Hotel i Vestre Slidre i Valdres den 24. mars.

Det var gode lokale på Ølken Hotel, sjølv om det vart litt trangt i årsmøtesalen. Det var i alle fall greit å høyre det som blei sagt.

Formann Gerd Inger Flå opna årsmøtet, før sekretæren i avslaget, Amund Wormstrand la fram årsmeldinga og rekneskapen. Begge delar vart samrøystes godkjende av årsmøtelyden. Møteleiarar på årets årsmøte var Jostein Brenden og Odd Roar Stenby. Dei gjorde ein glimrande jobb og gjorde absolutt sitt til at årsmøteforhandlingane gjekk greit unna.

Av saker som var oppe til diskusjon på årets årsmøte kan vi nemne at Christian Saxlund sette søkelyset på ulovleg import av dyr, og om kor viktig det er å unngå at slikt skjer. Vi har ei unik dyrehelse her i landet, og den er det viktig at vi vernar om. Vi har hatt eit godt samarbeid med Sverige når det gjeld import av SKB-dyr dei siste åra, men no har Sverige dessverre gått inn i EU, og vi må vere meir forsiktige med livdyrhendelen. Vi skal sjølvsga framleis prøve å få tak i interessant avlsmateriale i Sverige, men dette må foregå i kontrollerte former både av omsyn til dette med sjukdommar og ikkje minst av avlsmessige grunnar.

Ein alvorleg styrebenk under opplesing av årsmeldinga for 1994

NLH skulle ha vore representert på årsmøtet for å legge fram planane for ei STN-besetning ved NLH, men måtte dessverre melde avbod. Samarbeidet mellom NLH og avslaget i denne saka har vore noko anstrengt. Til dette kan vi kanskje seie at om ikkje avslaget for STN hadde vore lite samarbeidsvillige overfor NLH og andre, så hadde det ikkje vore noko som heitte for STN i dag. Avslaget vil likevel vere med i ei referansegruppe for NLH-prosjektet, og forhåpentlegvis kan vi få til eit samarbeid som er positivt for begge partar.

Atle Meås fortalte om arbeidet med å utarbeide ein "rasestandard" og eit avlsmål for STN-rasen. Avslaget meiner ein bør ha noko meir å halde seg til både når det gjeld døming av STN-dyr og å ha eit mål for korleis vi ønskar at STN-rasen skal utvikle seg. Vi har jo framleis alt for få dyr til å drive eit effektivt avlsarbeid med avl for mange eigenskapar, men det er alikevel viktig å ha noko å arbeide etter. Enno i mange år vil det viktigaste vere å prøve å få ein så brei avlsmessig base som mogleg, og å ta vare på variasjonane innan rasen.

Ei sak som var litt spesiell i år, var valet. Gerd Inger Flå trekte seg som formann, etter å ha leia avslaget gjennom 13 år. Amund Wormstrand sa melom anna i sin takk til Gerd Inger at da ho kom inn i avslaget var rasen så godt som dødsdømd. Talet på 1. gongsinseminerte dyr var nede på ca 500, og det var så godt som ingenting av framtidsretta arbeid i avslaget. På dei 13 åra som har gått sia Gerd Inger vart formann har framgangen vore formidabel. Talet på 1. gongsinseminasjoner er 6. gonger så høgt, økonomien er betra og interessa for rasen stadig aukande. Amund overrekte Gerd Inger eit rosemåla fat og ei STN-bjelle som takk for innsatsen. Forhåpentlegvis kan vi også heretter få glede av Gerd Inger sin kunnskap om- og store interesse for rasen.

Inn som ny formann vart vald Grethe Hopstad frå Brandsfjord i Roan kommune i Sør-Trøndelag. Grethe driv saman med mannen Georg mjølkeproduksjon på ca 18 årskyr. Dei har tidlegare drive med NRF-kyr, men no er buskapen etter kvart vorte overvegande STN. Eit gardsbesøk hos Grethe vil sansynlegvis kome i eit seinare nr av STN-Bladet.

Grethe Hopstad og Gerd Inger Flå. Henhaldsvis på- og avtroppande formann i avslaget for STN.

Inn som ny styremedlem vart vald Jostein Stige frå Fauske i Nordland. Dei to styremedlemmane som var på val, Amund Wormstrand og Leif Gjessing, vart attvalde. Det nye styret har ei god geografisk spreiing, slik at dei fleste STN-område skulle vere godt representert. Særleg gledeleg er det at vi har fått inn ein som kan representere Nord-Noreg. Valet var siste punkt på den ofisielle delen av årsmøtet.

Til middag fekk vi servert nydeleg lammesteik og karamellpudding, før vi gjekk over til det som er trivelegast på heile samlinga, nemleg det sosiale. Som vanleg når STN-bønder møtes, gjekk kvelden med til kuprat og foto-titting. Mange hadde ikkje møttes sia årsmøtet i fjor og hadde naturlegvis mykje å prate om. Det var i år elles ganske mange nye fjes å sjå, og det er noko vi set umåteleg stor pris på. Forhåpentlegvis vil mange kome tilbake også til neste årsmøte. 4 av våre gode Fjällkovener frå Sverige kom også til Valdres for å vere med på Årsmøtet og medlemstreffet.

Dessverre vart medlemstreffet denne gongen noko amputert. På grunn av BRS-virus situasjonen på Austlandet ville distriktsveterinæren at vi skulle avstå frå dei planlagde gardsbesøka denne gongen, ei avgjerd vi naturlegvis respekterte. Vi får kome sterkare tilbake med gardsbesøk neste år, men det var nok ein del som var svært skuffa over at det ikkje vart noko av i år.

I staden for gardsbesøk, brukte vi noko av føremiddagen på laurdag til å snakke om dette med rasestandard og avlsmål. Dette vart lagt opp som ein "Idèdugnad", der alle fekk kome med sine synspunkt på STN-rasen og -avlen. Synspunkta frå denne samlinga vil vere med når den komiteen som er sett ned skal utforme sitt forslag til avlsmål.

Årsmøtet 1995 vart, til tross for at det ikkje vart noko gardsbesøk, eit særstilt hyggeleg og greit årsmøte. Så for dei som ikkje kunne kome; det er berre å gle seg til neste år! Etter plana vil vi da samlas i Mosjøen.

"Gardsbesøket" denne gongen er ein gamal artikkel frå Buskap og Avdrått frå 1955. Buskappen til Brødrene Mardahl var nok ved sia av den til Nordland Landbruksskole ein av dei mest omtala Nordlandsfebuskapanane gjennom tidene, og mange avlsdyr vart spreidde frå denne buskappen. Legg merke til fargevariasjonen på Nordlandskyrne (det er berre reinrasa dyr) og kor ofte det var mjølkeveging!

Avlsbuskapane våre.

Buskappen på Mardal i Sømna.

Av statskonsulent Ola Syrstad.

Av dei mange gode avlsbuskapanane innan nordlandsfeet, står buskappen til brørne Johan S. Og Harald Mardahl fremst i rekka. I tre år på rad har denne buskappen vore den høgstytande i Nord-Noreg, med avdråttstal fullt på høgd med dei beste elles i landet. Bak dette imponerande resultatet ligg det eit avlsarbeid og ein omtanke for dyra som det er god grunn til å sjå nærmere på.

Som så mange andre gode avlsbuskaper kan også buskappen på Mardal førast attende til ei einskild ku. Denne kua er *Kransa 4095*, fødd i 1929 på Brekk i Sømna, og innkjøpt som kalv til Mardal. *Kransa* var ei stor og vakker ku, og ei uvanleg god mjølkekua, men

først og fremst ei framifrå avlsku. Gjennom dei fire døtrene sine er ho stammor for heile buskappen på Mardal, og med dei mange gode oksane som gjennom åra er komne frå denne buskappen, er arveanlegga hennar spreidde til alle kantar av raseområdet.

Hipa 4230 2. pr.	Havana 4280 2. pr.	Ravna 4500 1. pr.	Fina 6715 2. pr.
Krona 6544 2. pr.	Svartsi 6752 1. pr.	Heida 6719 Lubba, f. -48 1. pr. 2. pr.	Stasa 6951 Svarta, f. 152 1. pr.
Bella 6949 2. pr.	Prøva 6950 2. pr.	Gulla, f. -53	Sira, f. -53
Erla 6952 2. pr.			

Men buskappen på Mardal er og eit godt døme på kva merke ein god okse kan få sett etter seg. Alle dei vaksne kyrne i buskappen er døtre av oksen *Bamse II* 6033, som i 1942 vart innkjøpt frå Skjeggesnes i Alstahaug til Vik feavlslag, Sømna. *Bamse II* stod somlagsokse i Vik i 10 år og vart også mykje nytta til sine eigne døtre, to av kyrne på Mardal har saleis *Bamse II* både som far og morfar. I dei siste åra har ein for ein stor del nytta oksar av eige oppal, og mange av desse gar attende til *Bamse II* både på far- og morsida, slik at det har

vorte ikkje så lite innavl. Som eit døme kan ein ta anetavla til ungkua *Sira*, der ein finn att *Bamse II* heile fire gonger, som morfar, farfars far, farmors far og farmors morfar.

Medelavdråtten for buskappen har i dei siste tre åra vore:

1952: 4231 — 4.61 — 195 for 8.8 årskyr
1953: 4314 — 4.61 — 199 for 8.1 »
1954: 4461 — 4.44 — 198 for 8.7 »

Av dei einskilde kyrne er det grunn til å nemna *Svartsi* 6752, som no i fem år etter einannan har toppa avdråttsstatistik-

ken for Nordland. *Svartsi* sitt resultat for 1950: 5671 — 4.8 — 270, er visstnok det høgste som er nådd i Nord-Noreg.

At eit slikt resultat ikkje kan næast utan god føring og godt stell, seier seg sjølv. Fôrsamansetnaden avvik likevel helst mykje frå den ein ventar å finna i ein slik rekordbuskap: Mardalskyrne har korkje surför eller rotvokstrar på matsetelen sin. Derimot får dei ein god del poteter, opptil 12—15 kg pr. dag når dei står høgst i mjølk. Årsføret var siste året samansett av 32.0 pst. tørt stråfôr, 17.0 pst. poteter, 33.4 pst. beite og 17.6 pst. kraftfôr. Dette førrekneskapet gjev eit godt døme på korleis fôrdyrkinga kan tilmålast til produksjonsvilkåra på kvar einskild gard.

Den sterke framgangen i buskapen på Mardal er komen som resultat av ei husdyrinteresse som ein sjeldan ser maken til. Som eit døme på denne interessa er det verd å nemna at ein veg mjølka av kvar ku for kvart mål dei to—tre første månadene etter kalving, og for dei beste kyrne held ein fram med dette gjennom heile mjølkeperioden. Det er ikkje så lite bry med ei slik dagleg mjølkeveging, men brørne Mardahl meiner dei har att for umaken ved at ein får betre rettleiing for føring og stell. Kanskje dette kan vera til ettertanke for dei som tykkjer det er for brysamt å vega mjølka av kyrne sine, om det så ikkje er meir enn ein gong i månaden.

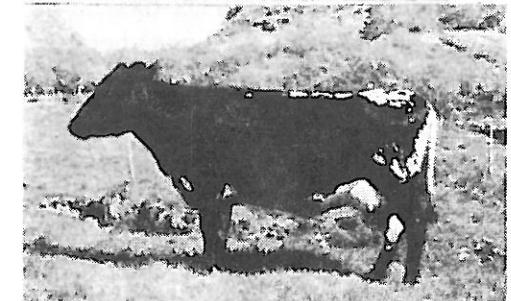
Øvst *Svartsi* 6752, 1. pr. Medel 5 år (1950—54):
5154 — 4.8 — 247.

Prova 6950, 2. pr. Medel 3 år (1952—54):
4397 — 4.7 — 207.

Lubba, f. -48, 2. pr. Medel 3 år (1952—54):
4720 — 4.6 — 219.

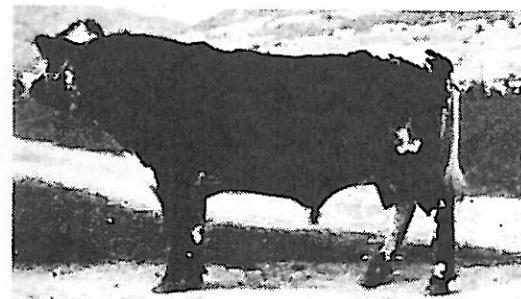
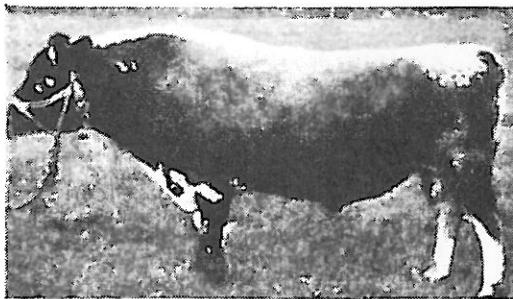
Stasa 6951, 1. pr. Medel 3 år (1952—54):
5499 — 4.2 — 235.

Fot. Ola Syrstad.

Truls Mardal 3736, 1. pr. 2. avk.pr. Eigar: Grøtheim og Brekkeidet fea., Sømna. *Truls Mardal* 3736 er son av Kransa 4095.
Foto: A. Malm

Stasar, 2. pr. Eigar: Lo fea., Oppdal. *Stasar* har Bamse II 6033 som farfar og morfar.
Foto: Ola Syrstad.

“Nytt frå styret”

Vi vil frå og med dette nr. av STN-Bladet ta med eit kort sammendrag av ein del av dei viktigaste sakene som blir behandla av styret i avslaget. Dette er ikkje utskrift av møteprotokollen, men eit kort referat frå møtet.

Siste styremøte vart halde på Halsteingård oksestasjon i Trondheim den 2. juni 1995. Det var meininga at det skulle stå eit par STN-oksar på stasjonen da, men det viste seg dessverre ikkje å vere tilfelle. P.T står STN-oksane på Store Ree oksestasjon, men dei vil også heretter normalt bli å finne på Halsteingård.

I

Atle Meås har begynt å kartlegge avstamminga til alle lagets seminokser. Han samler også inn en del eldre materiale og fotografi av verdi for avslaget. En del okser har litt mer fremmed blod enn vi hittil har trodd. Heldigvis gjelder dette for det meste okser som allerede er kastet på grunn av for mye innblanding. En okse er kastet i år. Resultatet av kartlegginga vil etter hvert komme i STN-Bladet. Avslaget dekker de utgifter som Atle har i forbindelse med dette arbeidet.

II

Samarbeid med Svensk Fjällrasavel i Sverige. I Sverige er det lagret sæd av en del eldre okser som har varierende mengder norsk blod i seg. Blant annet en sønn etter 8197 Jo Sing.

De har også annet interessant blod som vi burde prøve å få inn hit til landet for å gjøre vår avlsbase breiere. Nå har Sverige blitt medlem av EU, og import er blitt vanskeligere. Sekretæren kartlegger betingelser for import av sæd, embryo eller levende dyr. Det ble vedtatt å prøve å få til et kontaktmøte med Svensk Fjällrasavel i Sverige i løpet av sommeren.

III

Det ble vurdert og fastsatt hvilke STN-okser som skal brukes i sesongen 1995/ 96.

5 nye okser ble tatt ut:

“Hårstad” etter 9009 Sevat, “Høglo” etter 9018 Sæter, “Småsjøkongen” etter 9020 Jowi, “Magne” etter 9006 Nero og “Morugg” etter 9020 Jowi.

I tillegg ble 3 eldre okser tatt ut for å gå en ny runde. Dette ble: 9032 Moen, 9036 Sebu og 9066 Miro. Alle oksene blir nærmere presentert i STN-Bladet nr 3 - 1995.

IV

Det var tidligere vedtatt å vere med på Hellerudutstillingen 1995. På grunn av at det ikke blir storfe på utstillingen, blir vår deltagelse noe amputert. Det ble vedtatt å samarbeide med Norsk Landbruksmuseum. Laget bør bruke de flotte plakatene som Bjørn Huseklepp fikk laget til “Rørossymposiet”

V

Neste årsmøte er fastsatt til den 22 -23 mars 1996, på Fru Haugans Hotel i Mosjøen. Nærmore planer for årsmøtet vil komme i et senere nr av STN-Bladet.

VI

Christian Saxlund tok på årsmøtet opp problemet med sykdomsfare og annet ved ulovlig import av dyr på generell basis.

Saken ble nærmere diskutert på styremøtet, og følgende vedtak ble gjort:

“**Styret i Avslaget for STN tar sterkt avstand fra ulovlig import av dyr til Norge. Ved en slik import kan vi få inn alvorlige sykdommer som vil kunne bli et meget stort problem for en så liten rase som STN. Likeledes vil slike dyr, som taes inn i husdyrkontrollen med falske papirer kunne gjøre stor skade avlsmessig.**”

VII

Jerseyavlslaget har oppnådd et mindre krav til spredeareal pr dyr enn det som er standard. Dette fordi dyra er forholdsvis mye mindre enn ei "standardku" er i dag. Kravet for Jerseykyr er 3/4 av standardkravet. Dette burde også Avslaget for STN gjøre noe med. Formannen tar dette opp med Jerseyfeavlslaget ved Ola Undheim og Norsk Landbruksmuseum.

VIII

Det er ofte vanskelig å selge STN-oksekalver til oppföring. Disse har imidlertid vist seg å vere gode til å produsere mellomkalvkjøtt. Prisen på mellomkalv er imidlertid etter vårt syn satt kunstig lav på grunn av mangel på fôringsskalver og ønske om flere store slakt. Det er derimot lett å selge det fine kalvekjøttet. Formannen forhører seg hos Norsk Kjøtt om mulighetene for spesialavtale om mellomkalvpris for STN-kalver. Danmarks Jerseyforening har en slik avtale med Dansk Kjøtt.

Nedskjæringsforsøket den siste tiden gjør også at det bør undersøkes om slakt av de eldre storferasene virkelig blir klassifisert riktig.

IX

Avslaget for STN har 50-års jubileum i 1996, og dette må selvfølgelig markeres. Det ble satt ned en jubileumskomite som skal planlegge markeringen. Komiteen består av: Gerd Inger Flå, Liv Torill Eide, Grete Løvaas og Jostein Brenden.

Dette var en del av hovedsakene som ble behandlet på dette styremøtet. En del andre, mindre saker kan et hende vi kommer tilbake til etter neste styremøte, som skal holdes i september. Ingen oksetilbud ble behandlet denne gangen.

Endeleg sommar ! Kviger på skogsbeite hos Amund Wormstrand, Brandval

VENLEIK

Av Jon Sæland

Det er so vent i Neslands kyrkje, - - der hev eg stai brur !

Kven ynskjer seg ikkje ei ven brur eller ven make ? Alle. Det veta me vel, at venleiken her tadt veg meir enn alt anna, eller i alle fall meir enn mykje, og tadt meir enn dugleik (avdrått) eller pening (gods og gull).

So tungt veg venleiken i mannehugen. I kvendehugen au. Menneskje trår etter venleik avdi han **gjev glede**. Og kven trår ikkje etter glede ? - - Alle.

Det er mykje tale om ven natur - som fjell, skog, dalar, strender og hav. Er det ikkje venleiken som tek ein, som dreg ein og gjer ein glad. Og vene hus - både innhus og uthus, byhus, borger og slott - alt må vera vent um rett skal vera. Enn når det gjeld klæder og skor , kor tungt veg ikkje venleiken då, både for kar og kvende. Enn ambod og reidskap av alle slag, alt måtte hava iminsto ein ein svip av venleik, til og med sælapinnane.

Enn det skrivne ordet og talemålet? Er det ikkje med? Jau. Enn kunstnarar av alle slag, er det ikkje venleiken dei flyt på? Han som sit so hardt i alt folket i alle land.

Men likevel har me dei seinaste åri fenge set at mange av leidarane i husdyravlen berre talar hånleg um venleiken, som ikkje skal vega noko, i alle fall ikkje når det gjeld storfeet. Då skal det vera "det same korleis kyri ser ut berre ho mjølkar godt ". Ein fylkesagronom sa på eit stort møte der m.a. leten på telemarksfeet var framme: " det skal ikkje takast minste umsyn til leten ". Det er nok ikkje gjort det heller dei seinste åri, og såleis er det synbart for alle korleis telemarksfeet er arbeidt nord og ned når det gjeld venleik.

Nord i Gauldalen hadde det for nokre år sidan kome seg langt fram ein ein ukse som var nestan heilt svart. Statskonsulenten i husdyrbruk sa til dette: " Han kan gjerne vera ramnsvart for meg " Det var Rørosukse. So langt er me komne.

Kor er uppkoma for styggedomen? Fyrst og fremst på Ås lyt me tru. Instituttet for avls- og raselære der driv avnorsking i harde tak millom anna når det gjeld nautalet. Og barnet (studentane) lærer i den skulen dei går. Korleis ser det ikkje ut alt i Heidmark og Uppland? Reiser du t.d. vegen gjennom Gudbrandsdal ein haustdag når buskapene går på jordi, då fær du sjå styggedomen: Graps, graps. Det er so ille at det skjemmer heile den vene dalen, der folk har hatt ord på seg for å hava stor venleikssans og venleiksglede. No held dei på å vert dregne so lågt, at dei kjenner seg nøgde (?) med det fælaste graps, i nautvegen.

Valdris er på rask gange same vegen. De kjenner kan henda ikkje Valdrisvisa på Nasjonalgalleriet: Kyri ligg i myri.

Kan eg til slutt få syna biletet av ei kyr som mange tykkjer er både **ven** og **god**. Ho er av Rørosslaget (Svartsidut Trønderfe og Nordlandsfe). Det er **Rita** til Erik A. Nerhoel, Oppdal. Ho er kalva 6/11 1949. Faren er Geir Lønset 5292 1. Pr. for utsjånad og 1. Pr. for avkom. Mori er Malladokk 5251 1.+1.+2.

Rita har mjølka i tri år, og rekneskapen syner desse tali:

1953: 4272 kg 5.00% 214 kg smørfeitt

Kalva 28/9 1952

1954: 5627 kg 5.13% 289 kg smørfeitt

Kalva 8/10 1953

1955: 5787 kg 5.05% 292 kg smørfeitt.

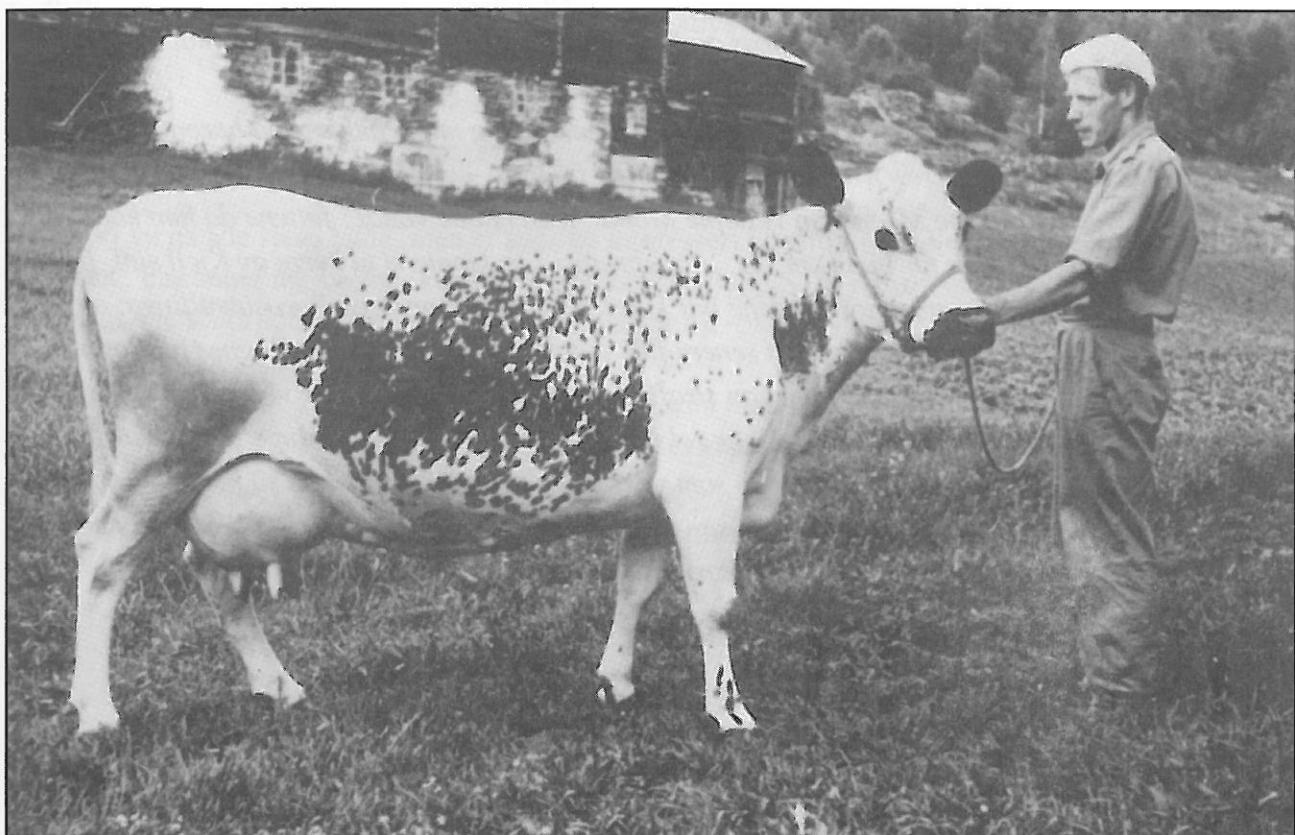
I 1955 kalva ho 17/10, vart para 30/12 og er kalvtung. Rita måler 170 cm brystmål, veg 416 kilo og har kvar sumar vori på særterbeite.

Jaha, slike kyr av det gamle dølafeet er på tuftum enno til. Ætti hennar Rita kan me sjå t.d. på Glåmdalsmuseet i Elverom, dei gamle punjfeldane som elles framleis er å finna på mangt eit myrkt stabbursloft i dalane kring Dovrefjelli.

Det er helst litt underleg at ikkje dølane bryt med leidarane (vandalane) sine og tek att det gamle, vene og gode feet sitt.

Då ville dei veksa sjølve på ymse vis, når dei soleis fekk heidra far og mor med å hjelpe fram det framifra gode og framifrå vene feet sitt eige. Venleiken ville då lysa i alle dalar og ut yver alle fjell og gleda ville koma att både til budeior og mange andre. Gleda? Ja, kan henda ho ville kjennast jamvel i innste hjarteroti. Det vart litt onnorleis enn det grapsset ein no dreg fram.

Jon Sæland

Denne artikkelen sto å lese i "Fjell-Ljom" i 1956, og var skriven av fargerike Jon Sæland. Jon Sæland var statskonsulent i sauavl frå 1918 til 1945, og vart faktisk noko av ei legende i si eiga tid. Som pensjonist var han framleis glødande oppteken av feavl, og nølte ikkje med å kaste seg inn i "rasestriden" som gjekk føre seg i norsk storfehald i 50 og 60 åra. Han var i all si tid ein varm talsmann for spælsauen, som han meinte var gildaste sauen for landet.

Grisen var etter Sæland sitt syn eit dyr som vi har lite bruk for her i landet. "Det er ikkje noko høgfjellsdyr. Han et ikkje gras, han må ha korn. Utalands mat som mais og durra."

Telemarkskua sto også Sæland sitt hjarte nær, og han la ikkje fingrane i mellom når han sa kva han tykte om NRF. "Måtte me aldri bli så arme her i landet at me ikkje kan hava ei rein norsk ku"

Når det gjeld kua i artikkelen til Sæland, 8443 Rita kan vi nemne at ho vart 15 år gamal, og hadde ein 12 års middelavdrått på 4726 kilo mjølk med 4,8% feitt og 227 kilo mjølkefeitt. Dessverre har vi ingen dyr i dag som stammar frå denne kua, men Rita hadde 2 heilsøstre og ein heilbror som vi finn att i slekta til mange av dagens STN-dyr.

“BREV FRA JØA “

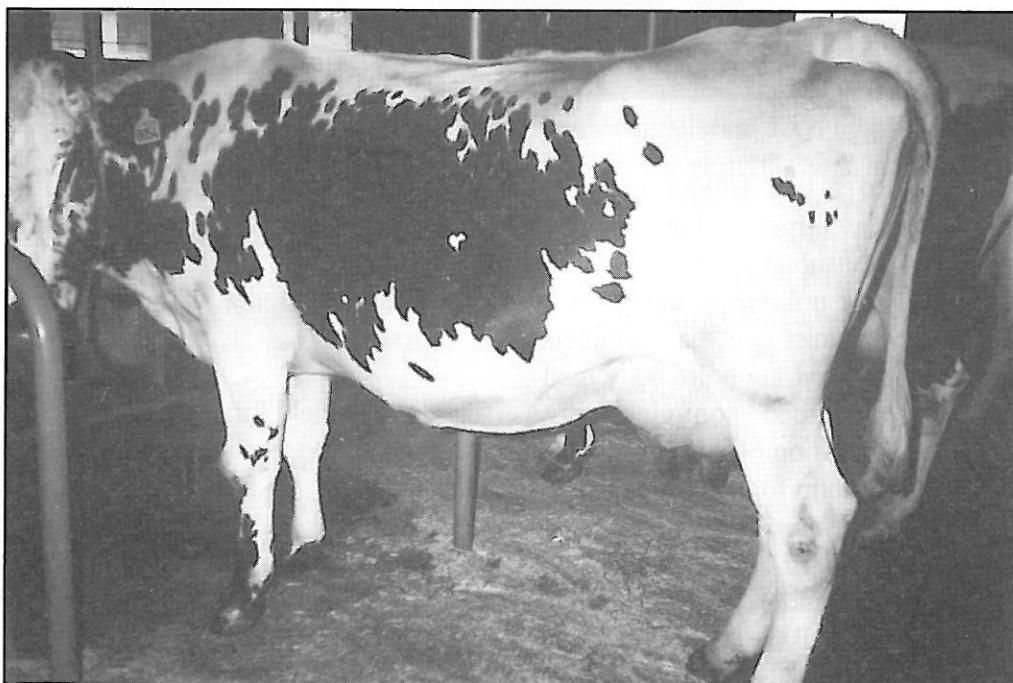
Jeg tenkte at jeg skulle skrive en liten historie til dere. Det har seg nemlig slik at jeg er fryktelig glad i kyr, og da fortrinnsvis i gamle kuraser, og det er i den sammenheng jeg skriver til dere. Her er historien om hvordan vi begynte med STN-rasen.

På nyåret -93 snakket jeg med Kjell på Oppdal om livdyr. Det gikk ikke lenge, så ringte han meg og sa at Einar Kårøy i Hemne hadde ei kvige å selge. Javel, kviga kom hun, etter en del prat med livdyrformidlinga på Steinkjer for oppstalling og videre transport hit. (Han ble jo nesten interessert !) Kviga heter Vena, er etter 9050 Engan, og mjølka vel 5000 kg på 2. Kalven. (bildet) En liten stund etterpå ringte kjell på meg igjen. Da hadde han ei svenskipportert kvige å selge, og for å gjøre historia kort, så ble kviga kjøpt. Omrent samtidig kjøpte vi ei telemarksku fra Arne Granmo på Røros, og han hadde reddet ei STN-ku fra slakteriet som han også ville selge. Ja, dette ballet fort på seg. Nå hadde vi Vena, Snøros og Dagros. Vena kalva på selveste 17. mai og fikk en nydelig kukalv. Dagros kalva 2. juni, også hun fikk kukalv.

Svenskkviga ble det bare ulykke med. Dødfødt oksekalv, og mora fikk sår på boren, så henne var det bare å slakte, dessverre. Alt dette gav meg blod på tann, og jeg ville gjerne ha fler. Vi fikk også tak i ei kvige fra Bjarne Moen som vi døpte Mona. Hun hadde vondt i føttene da hun kom, og det gikk lenge utover høsten før hun kom seg. På februar i fjor kjøpte vi ei kvige av Kjell sjøl, Irma. Hun fikk en flott oksekalv som en av nabene har kjøpt. På august var vi på Rørosutstillinga, og kjøpte to av kvigene til Paul Lindvåg. Litt senere fikk vi tak i to kyr fra Harald Rognes på Rognes.

Det har blitt mye livdyrkjøp, og det kan straffe seg. For ei uke siden fikk vi beskjed om at vi var kommet i BVD-klassen 2. Men, men, det er vel bare å begynne blodprøvetakinga det. Dette skal vi vel få bukt med ! Vi skal sende ei av de to som vi kjøpte på Røros, men ellers så har vi 8 som skal kalve i år, og 4 kviger som skal insemineres, så vi er da rimelig fornøyd. I Tillegg har vi 4 telemark som skal kalve og noe NRF, litt Angus og Charolais. Nei, her er det mangfold !!

Med Hilsen fra Marit og Trygve på Jøa

Fotokonkurransen 1995

STN-Bladet har stadig bruk for **gode fotografi** av STN-dyr. Både til bladet, til ein ny lysbilde-serie om STN-rasen som det er planlagt å lage i løpet av 1995 og kanskje vi skal lage oss ein eigen **kalender**, slik svenskane har gjort?

Vi inviterer derfor alle saman til STN-Bladets store "Fotokonkurransen '95 "

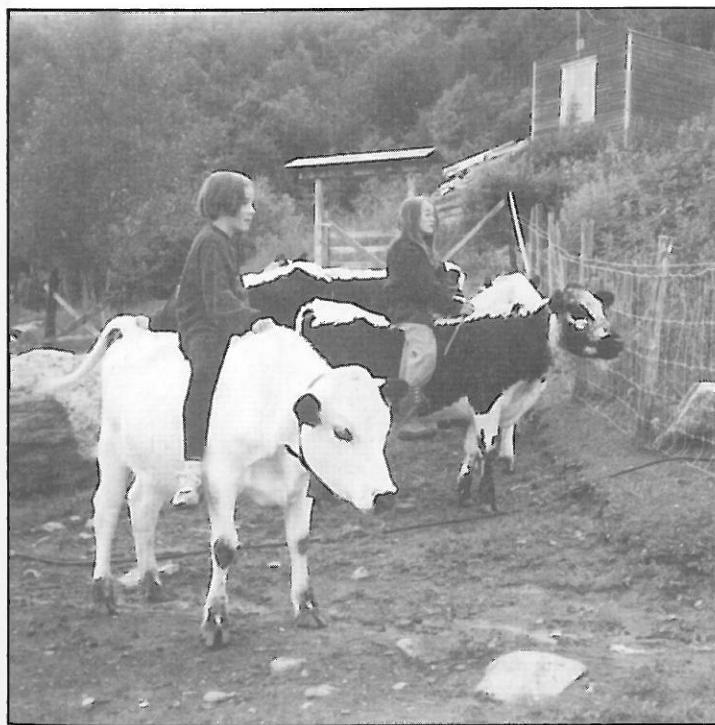
Dersom du tek foto av dine eigne eller andres STN-dyr i sommar, eller har bilde liggande frå før som du meiner kan vere eigna, så send dei inn til STN-Bladet. **Fargebilete, svart/ kvitt eller lysbilete** - alt er av interesse. Vi vil gjerne låne negativa også om du har dei, men dette er ikkje nødvendig. Det er veldig fint om du skriv litt om dei dyra du har fotografert.

Redaksjonskomiteen er eineveldig jury, og deler ut premiar med rund hand !

Vi vil ha alle slags bilde, men er spesielt interessert i " situasjonsbilete ". For eksempel, mjølking, inseminering, paring, kalving, dyrlegebehandling, STN-dyr og barn osv, osv. Forutan sjølvsagt alle slags andre bilet av STN-kyr, -kalvar og -oksar.

Alt du treng gjere for å vere med, er å sende fotografia dine til STN-Bladet v/ Christian Saxlund Imsroa, 2480 KOPPANG. Og du er med i **tidenes største STN-fotokonkurransen !!**

Innleveringsfrist for konkurransen er 10. september 1995.

*Send oss dine beste
STN-foto !*

Døtrene til Harald Sæther på Oppdal.
Med sine eksklusive, men veldig sta-
ridedyr ! Oppdal, sommaren 1994

STN- okse i nedskjæringsforsøk

Den stambokførte gardsoksen 9099 Loragubben vart sendt til slakt på februar i år. Loragubben var fødd på september i 1992 hos Karin Bjøkne på Lora. Far til oksen var 9039 Ramik, og morfar 9020 Jowi. Han vart oppføra som mellomkalv, og sia selt til Hans Jakob Hatlestad i Sykkylven, der han verka som gardsokse. Han fekk svert lite kraftfør etter at han kom til Sykkylven, men han fekk likevel ei høg slaktevekt, og slaktet vart klassifisert til * Ekstra, som er den nest beste klassifiseringa ein kan oppnå. Men historia er ikkje slutt med dette. Skrotten vart nemleg sendt til Vestlandske Salslag si avdeling i Førde for nedskjæring. **Der resultatet vart:**

Kald vekt :	352,4 kilo	Biff :	19,1 %
Feitt :	4,3 %	Kjøtsort :	63,0 %
Bein :	16,8 %		

Resultatet på 63 % kjøtsortering var ny rekord for storfe nedskore ved avdelinga i Førde !

Dette tilsa at slaktet vart klassifisert i klasse * Ultra, som er den absolutt beste klassen for storfekjøt her i landet. Denne forbetringa i klassifisering førte til at Hatlestad fekk omlag 1000,- kroner (inkl. mva) meir i oppgjer for oksen !

Loragubben hadde ca like høg kjøtprosent totalt som den mykje omtalte Fjordfeoksen Gråtass som gjorde det så godt i nedskjæringsforsøket til Norsk Kjøtt i fjar. Loragubben hadde imidlertid 2% meir bein enn gråtass.

Også andre STN-oksar har gjort det godt i det siste. Vi kan nemne oksane "Balder" hos Liv T. Eide og Bjørn Huseklepp, "William" hos Paul Lindvåg og ein okse hos David Ledsaak som alle har havna i klasse * Ekstra. Dessverre vart ikkje desse oksane nedskorne, så vi veit ikkje om dei kanskje eigentleg skulle hatt ei enda betre klassifisering. Alle desse oksane var rein STN, og alle var etter forskjellige fedre.

9099 Loragubben etter 9039 Ramik. Fotografert ca 1. år gammal.

* NY LIVDÝRFORMIDLAR *

Avslaget for STN har fått ny livdyrformidlar, nemleg Odd Rossing frå Frosta.

Adresse: Odd Rossing, 7633 FROSTA
Telefon: 74 80 78 35
Telefax: 74 80 78 35

Livdyrformidlaren har kontortid kvar onsdag ettermiddag frå klokka 15.00 til 21.00

Odd Rossing har ferie, og vil ikkje bli å treffe i tidsrommet 15. Juli til 15. August.

Det er stadig stor etterspurnad etter STN-dyr, men alt for lite tilbod. Det er størst etterspurnad etter drektige kviger, men også kyr og kalvar er naturlegvis av interesse. Det er også ein viss etterspurnad etter gode oksekalvar til gardsoksar. Kryssingsdyr blir ikke omsett.

Det hadde vore ønskeleg at alle som har dyr å selje no, eller som ventar å få dyr til overs utover hausten og vinteren varslar om dette i god tid. Det er fint om seljar allereie ved innmeldinga gjev opp så mange opplysningar som mogleg om dyra. Avstamming, venta kalving osv. Selgar må også gje opplysningar om evt. smittsam husdysjukdom i buskapen (BVD).

Prisen på dyra blir avtalt mellom kjøpar og selgar, men livdyrformidlar kan om ønskeleg hjelpe til ved utrekning av standardpris på dyr.

Alle omsatte dyr bør ha dyrlegeattest, og kjøpar bør passe på at slik attest følger dyret.

Avslaget oppfordrer sterkt til at det ved all livdyrhandel følger med stamtable på dyra.

Livdyrformidlna er ei teneste frå Avslaget for STN, og er gratis både for selgar og kjøpar.

STYRET I AVSLAGET FOR STN 1995 - 1996

Formann:	Grethe Hopstad, 7194 Brandsfjord	Telefon: 72 53 61 75
Nestformann:	Leif Gjessing, 2443 Drevsjø	Telefon: 62 45 95 71
Styremedlemmar:	Amund Wormstrand, 2263 Brandval Grete Løvaas, 2643 Skåbu	Telefon: 62 82 51 30 Telefon: 61 29 55 56
	Jostein Stige, 8200 Fauske	Telefon: 75 69 76 59
1. Varamann:	Kjell Wickstrøm, 7340 Oppdal	Telefon: 72 42 36 28

RØROSMARTNAN 1995

Christian og Atle i aksjon for STN under årets Rørosmartna.

I februar var det etter Rørosmarten, og jeg tenkte at **det** måtte være stedet å selge STN-reklame. Etter noen telefoner var det imidlertid klart at det å drive gatesalg ikke er gratis. Det ville koste minst 600 kr for å stå på et eller annet hjørne. Der kunne jeg ikke selge hva som helst, men sjelen min gikk det bra å ta bud på. Jeg ville altså måtte betale både reise, kaffe og salgshjørnet for at avlslaget skulle få glede av min innsats. Det var i mine øyne noe råfritt, så her var det bare en ting å gjøre, det var å be om gratisplass.

Gratisplass ?!! Kontoret på Røros trodde ørene skulle falle av. Det fikk da være måte på freidighet. Etter mye hyggelig prat, med den ene forklaringen bedre enn den andre, gikk det frem at joda, meg hadde de hørt om. Selvsagt skulle ikke STN-laget betale for plassen. Vi var jo idealister ! Jeg var hjertelig velkommen, og betaling skulle jeg ikke tenke på..

Etter to timers kjøring kom Per-Henning og jeg frem. Vi hadde med oss hundene, hundrevis av skjorter, gensere, klistremerker og pins. Noen dårlige vitser og godt humør var også med. På Røros traff vi Atle Meås. Det var avtalt at vi skulle hjelpe hverandre med salget.

Vi fikk parkere bilen i bakgården til Rolf Petter Tørres, vi lånte oss en kjelke, satte alle eskene på toppen, og dro avsted.

Vi sto ganske sentralt, nederst i Kjerksgata, og de fleste måtte gå forbi oss. Det var ganske kaldt, så det ble litt hopping i perioder. Ettersom timene gikk, traff vi riktig mange hyggelige mennesker. Noen ble påtvunget ei T-skjorte, andre fikk bare dårlige vitser. Uansett var det artig. Det var langt hjem, så etter fem timer hadde vi ikke tid til mer, og pakket sammen. Da hadde det kommet ca 2000 kroner i kassen, og det var vi fornøyd med.

På vei hjem dro vi om Kvíkne og besøkte Liv Torill Eide og Bjørn Huseklepp. Det var veldig hyggelig, og da vi først var der, kjøte vi ei ku. Måten hun så på Bjørn på, sa mer enn tusen ord. Det var hengivenhet uten reservasjon. Nå står kua her i Imsraa. Hun er et levende minne fra Rørosmarten 1995.

Christian Saxlund

Takk til våre “sponsorer”

Det har etter vært årsmøte, og som vanlig var det utloddning til inntekt for STN-Bladet. Vi hadde denne gangen fått flotte gevinst fra nær og fjern.

I god tid før vi skulle treffes i Valdres sendte jeg ut tiggerbrev. Det ble sendt til firmaer der jeg handler, og gikk rett på sak. Jeg fortalte at vi ønsket gevinst, og ga en kort presentasjon av laget. De fleste hadde aldri hørt om, eller langt mindre sett en rørosku tidligere, så vi er veldig takknemlige for gavene:

Howard Kjøkkenskriveri i Oslo spanderte gaver for flere tusen kroner. Det var vaser og pyntegjenstander.

Alfa Laval, Koppangbygg, Sparebanken Hedmark og Felleskjøpet på Koppang sendte oss tursekker, pennesett, sag og spenefett.

Oddny Rossing hadde strikket tre par skikkelige sokker.

Liv Torill Eide og Bjørn Huseklepp hadde sendt et flott, garvet STN-kalveskinn.

Vi fikk inn over 3500 kroner på utloddninga, og det blir et kjærkomment tilskudd til bladet. Vi takker alle givere av gevinst hjerteligst, og håper det kan gi gode kunder i retur. Måtte alle STN-eiere legge seg på minnet hvem som stiller opp for oss, og kanskje vi kan gjøre noe til gjengjeld ved en annen anledning. Hvorfor ikke legge handleturen til de foran nevnte ?

Christian

KULLIG KONTAKT SVENSK KULLIG BOSKAPS MEDLEMSTIDNING!

*Du som är intresserad av att få veta vad som händer hos oss i Sverige,
är välkommen att bli medlem i SKB-föreningen. Du får vår tidning Kullig Kontakt
5 gånger/år. Vi har artiklar och information om fjällkor och mycket annat.
Medlemskap kostar 150 SEK/år.*

*Intresserade ombedes kontakta Curt Johansson, SKB-föreningen,
Marahällan 22, 911 94 Vännäs, Sverige.
(eller STN-bladets redaktion för vidare befordran)
Välkommen!*

Returadresse:
STN-Bladet
V/ Odd Rossing
7633 FROSTA

C

Innsamling av eldre STN-materiale.

Før tida med kunstig inseminering tok til, hadde vi i STN-området mange små og større feavslag. Feavslaga og alle utstillingane som vart haldne rundt omkring kvart einaste år, var grunnlaget for feavlen. Dessverre har vi i avslaget for STN svært lite materiale frå denne tida, og har derfor begynt å samle inn **utstillingskatalogar, gamle fotografi, stambøker, feavslagsprotokollar osv.** Heilt i frå omkring hundrearsskiftet og framover til sist på 1960-talet, da dei siste feavslaga vart nedlagde og det vart så og seie slutt på utstillingane.

Dersom nokon har liggende, eller veit av nokon som kan ha eit eller anna gammalt STN-materiale, er avslaget svært interessert i å få låne det, slik at vi kan kopiere det. Alt slik stoff er av interesse ! Særleg interessant kan det vere å prøve å samle inn av dette no, etter som avslaget for STN jo har 50-års jubileum i 1996.

Skriv eller ring til : Atle Meås, 6630 Tingvoll   Telefon: 71 53 15 48

Bildet nedanfor er frå ei utstilling på Tolga i 1958. Edvard Langen frå Røros fekk på denne utstillinga ekstrapis for ei samling av 4 kyr og ein okse. Ku nr 2 frå venstre, er for øvrig 30 Deilig 8822 som vart mor til den velkjente 8985 Jo Langen.

